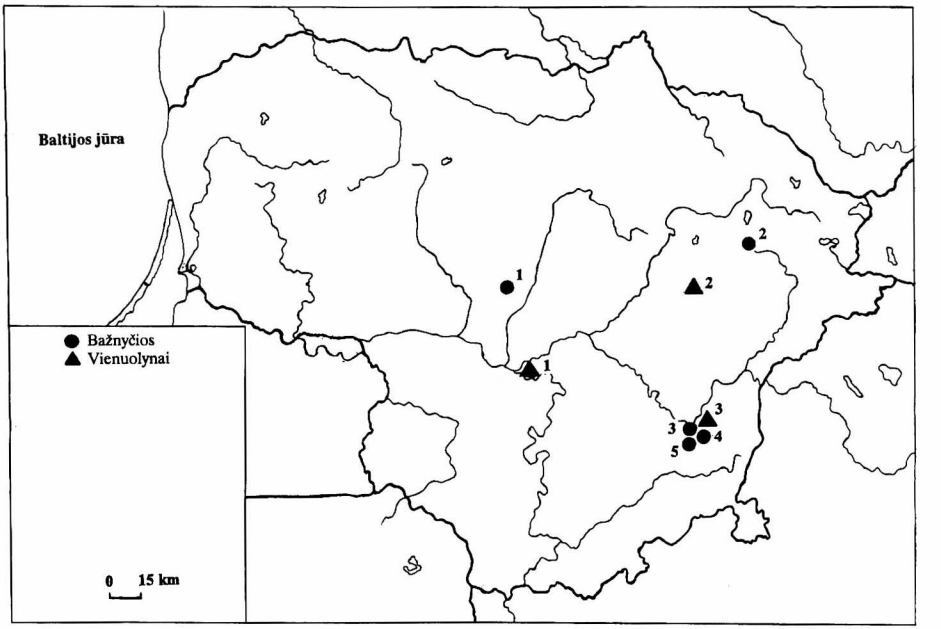

Pav. 46. 1996–1997 m. tyrinėtos bažnyčios:
Fig. 46. The churches investigated in 1996–1997:
1. Akademija, Šv. Povilo bažnyčia, 2. Tauragnai, Šv. Jurgio bažnyčia, 3. Vilnius, Šv. Mikalojaus bažnyčia, 4. Vilnius, Šv. Pranciškaus ir Bernardinų bažnyčia, 5. Vilnius, Pranciškonų Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčia; vienuolynai: 1. Kaunas, Bernardinų vienuolynas, 2. Videniškiai, Augustijonų vienuolynas, 3. Vilnius, Jėzuitų vienuolynas.

VIII. BAŽNYČIOS, VIENUOLYNAI

Vidas Daminaitis

Tyrinėjimai Šv. Pranciškaus ir Bernardinų bažnyčios šventoriuje

1997 m. buvo atlikti tyrinėjimai Vilniuje, prie Šv. Pranciškaus ir Bernardinų bažnyčios aptiktoje Benedikto Voinos koplyčios kriptoje. Kripta buvo aptikta ir išmatuota ankstesnės bažnyčios restauracijos metu. Ji buvo užversta žeme su griuvenomis. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis, kriptoje aptikti suardyti 89 asmenų palaikai. Pirminių kapų kriptoje nerasta. Kriptoje, matyt, buvo plytų su braukomis grindys, tą rodo prie kriptos V sienelės rastos 4 plytos, suklotos vienu lygiu. Galima spėti, kad plytų grindys buvo išardytos ir panaudotos kitam tikslui. Žemiau grindų lygio aptiktos dvi duobės, priverstos žmonių kaulų. Šiose duobėse rasti mažiausiai 26 žmonių griaučiai. Virš grindų buvusiame griuvenų sluoksnyje būta mažiausiai 63 žmonių griaučių. Valant griuvenas, rasta pokarinio laikotarpio buitinių šiukšlių. Matyt, pokarinės bažnyčios rekonstrukcijos metu kitose vietose aptikti žmonių griaučiai ir griuvenos buvo suversti į šią kriptą. Kadangi visi kapai suardyti ir be jokių įkapių, datuoti kapus ir pačią kriptą iš archeologinių duomenų negalima. Benedikto Voinos koplyčia statyta XVII a. pirmojoje pusėje. Matyt, tuo laikotarpiu ir pradėta laidoti šioje kriptoje. Nežinoma, kada buvo nugriautas virš kriptos stovėjęs pastatas. Manoma, kad šis statinys galėjo būti Benedikto Voinos koplyčios prieangis. Panašus statinys iki šių dienų išlikęs prie Trijų karalių koplyčios.

Vidas Daminaitis

Research on the churchyard of St. Francis and Bernadine church

In 1997 in the churchyard of St. Francis and Bernadine church there was detected

a crypt with remains of 89 bodies; no burial items were noted. The remains date to the 17th–18th centuries.

Vidas Daminaitis

1996 metų tyrinėjimai Jėzuitų vienuolyne, Vilniuje

1996 m. Jėzuitų vienuolyno didžiajame kieme (Didžioji g. Nr. 32), būsimo požeminio sandėlio vietoje, atliekant mechanizuotus žemės kasimo darbus, rasta apskritimo formos plytų konstrukcijos liekanų. Ši konstrukcija aptikta kasamo ploto dalyje, apie 2,7 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, nukasus supiltinį pilkos žemės su griuvenomis sluoksnį. Šio ploto žvalgomieji tyrinėjimai buvo atlikti 1995 m., ieškant vadinamojo sargų namelio liekanų. Pastebėjus plytų mūrą, jau iššvalgyto ploto dalyje buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai. Išsamiau ištirtas apie 18 m^2 plotas. Plytų mūrą dengė molio sluoksnis. Jį nuvalius, išryškėjo netaisyklingo apskritimo formos plytų konstrukcija. Apskritimo R dalis, atrodo, buvo nuardyta, nors ir pati konstrukcija galėjo būti neužbaigto apskritimo formos (pav. 47). Šią konstrukciją sudarė 55–60 cm pločio apskritimu dėtų plytų apvadas, kuris supo apie 1,2 m skersmens krūvą iš molio, degėsių, pelenų ir plytgalių. Apskritimo skersmuo 2,4 m. Plytos rištos moliu, apvade dėtos dviem eilėmis, ilgainiais į apvado kraštus. Apvado išorėje plytos prasiskyrusios. Ant apatinės plytų eilės per vidurį buvo uždėta antra plytų eilė ilgainiais į rato vidų. Antra plytų eilė išlikusi tik prie konstrukcijos galų. Išorinės viršutinės plytų eilės rato skersmuo 2,07 m. Apatinę plytų apvado eilę į 4 dalis skyrė 3 į apskritimo vidų siaurėjantys tarpeliai. Po plytų apvadu pastebėtos apie 6–10 cm skersmens kiaurymės, kuriose buvo sunykusios medienos. Atrodo, jog ši plytų konstrukcija statyta ant keturkampio formos medinio karkaso. Konstrukcijos statyboje naudotos rausvos 6,2–7,8x13–14,5x26,5–28,2 cm dydžio plytos be braukų. Aplink šį apskritimą, 2–3 cm žemiau apatinės plytų eilės apskritimo lygio, buvo kieta su angliukais ir degėsiais žemė. Susidarė įspūdis, kad žemė taip suminta ilgą laiką ja vaikštant. Konstrukcijos V pusėje, nutolę nuo jos 40 cm, atsidengė 2 stambūs akmenys. Atrodo, jie čia buvo specialiai padėti.